

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. C. i W. C.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie X.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 kwietnia 2008 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 22 stycznia 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Wyrokiem z 29 maja 2007 r. Sąd Okręgowy - pierwszej instancji zasądził od pozwanego Skarbu Państwa na rzecz powodów 120 439 zł z ustawowymi odsetkami tytułem odszkodowania (art. 160 § 1 k.p.a.), orzekając ponad żądanie obejmujące kwotę 118.000 zł roszczenia głównego. Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu sprawy na skutek apelacji pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody X., domagającego się zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie kwoty 120 439,00 zł przez oddalenia powództwa, w następujący sposób sformułował sentencję wyroku: „I. zmienia zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwo co do kwoty przewyższającej 118000 zł w ten sposób, że wyrok w tej części uchyla i postępowanie w tym zakresie umarza”. Ponadto Sąd ten zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Skargę kasacyjną wniósł pozwany zastąpiony przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Skarżący określił wartość przedmiotu zaskarżenia kwotą 118 000 zł i w części wstępnej stwierdził, że zaskarża wyrok w części, tj. w zakresie pkt II i pkt I w części co do kwoty 118.000 zł jakiej Sąd II instancji utrzymał w mocy kwestionowany wyrok Sądu Okręgowego.

Skarżący domagał się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego z 4 października 2007 r. w części, tj. w zakresie pkt II i w zakresie pkt I co do kwoty 118 000 zł „w jakiej Sąd II instancji utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w R.”.

Sąd Apelacyjny, badając wstępnie skargę kasacyjną, postanowieniem z 22 stycznia 2008 r. odrzucił ją podnosząc, że Sąd II instancji nie oddalił apelacji w pozostałej części i nie zawarł w swym wyroku jakiegokolwiek decyzji procesowej, wobec czego brak orzeczenia nadającego się do zaskarżenia skargą kasacyjną.

W zażaleniu na to postanowienie Skarb Państwa zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. W uzasadnieniu twierdzi, że Sąd Apelacyjny wypowiedział się w sposób kompletny o żądaniu strony powodowej w zakresie wskazanym granicami wniesionej przez Skarb Państwa apelacji, a strona procesu, której żądanie nie zostało w całości zbadane w danym postępowaniu ma prawo do żądania rozpoznania pozostałej części sporu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Nieuwzględnienie podnoszonego przez Skarb Państwa zarzutu co do kwoty 118000 zł oraz przekroczenie przez Sąd Okręgowy granic żądania uprawniało pozwanego do wniesienia apelacji zawierającej żądanie ponownego rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy i uwzględnienie zarzutu dotychczasowego oraz nowego – naruszenia art. 321 k.p.c.

Art. 378 § 1 k.p.c. postanawia, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r. sygn. III CZP 49/07 Sąd Najwyższy wyjaśnił to pojęcie wskazując, że wyznacza ono kompetencje a zatem i powinności jurysdykcyjne na drugim szczeblu instancji. Jednym z czynników kształtujących granice apelacji są granice zaskarżenia, gdyż kognicja sądu drugiej instancji obejmuje ten fragment sprawy (tę część wyroku), który został objęty wskazaniem, co jest zaskarżone (całość czy część wyroku sądu pierwszej instancji – art. 368 § 1 pkt 1 w związku z art. 363 § 1 i 3 k.p.c.).

Jeżeli w rozpoznawanej sprawie zaskarżone zostało całe orzeczenie, to sąd drugiej instancji miał obowiązek rozstrzygnąć o tej całości. Sposób wyrażenia decyzji

jurysdykcyjnej określają przepisy o środkach odwoławczych. W art. 386 § 1 k.p.c. treść orzeczenia sformułowano w sposób ogólny, ale odnosi się ona do sentencji wyroku reformatoryjnego; dlatego w wypadku wydania wyroku zmieniającego przy użyciu sformułowania „zasądza...” lub innego odpowiedniego, można by przyjąć istnienie orzeczenia co do tej części. Przepisy te natomiast jednoznacznie określają sposób rozstrzygnięcia w razie stwierdzenia bezzasadności apelacji (art. 385 k.p.c.). W takim wypadku niezamieszczenie formuły o jej oddaleniu oznacza brak orzeczenia o procesowym żądaniu strony pozwanej i uchybienia tego nie można zastąpić analizą intencji sądu odtworzonych z uzasadnienia wyroku. Jednoznaczna treść sentencji wyroku Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie nie pozostawia wątpliwości, że apelacja Skarbu Państwa odnośnie do części wyroku zasądzającej kwotę 118 000 zł nie została objęta tą sentencją. Ponieważ stanowi to uchybienie treści art. 385 k.p.c., powstaje zagadnienie, komu przysługuje inicjatywa w celu usunięcia jego skutków.

W podobnej sytuacji Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 4.IX.1959 r. I CR 306/59 (OSPika 1960 poz. 294) wyraził zapatrywanie, że skutki naruszenia prawa obciążają wówczas sąd drugiej instancji, który z urzędu winien uzupełnić sentencję wydanego wyroku i nie jest związany jakimkolwiek terminem.

Rozstrzygnięcie to spotkało się z krytyką w piśmiennictwie. Należy uznać trafność argumentacji podważającej koncepcję możliwości dokonywania zmian treści wyroku sądu drugiej instancji bez ograniczeń czasowych. Poza tym pogląd taki odrzuca bezzasadnie regulację zawartą w art. 351 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Prawidłowe stanowisko w tej kwestii wyraził natomiast Sąd Najwyższy pod rządem d. k.p.c. z 1932 r. w orzeczeniu z 21 września 1937 r. C II 714/37 (w: Polski Proces Cywilny 1938 r., nr 9-10 s. 307) na podstawie obowiązujących wówczas przepisów art. 370 i 417 k.p.c., normujących uzupełnianie wyroku sądu apelacyjnego.

Przyjęta przez Sąd Najwyższy wykładnia art. 351 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. nakłada na strony, zwłaszcza w sprawach, w których dopuszczalna jest skarga kasacyjna, obowiązek zapoznania się z treścią sentencji wyroku sądu odwoławczego. Nie stanowi to dodatkowego ograniczenia prawa do kontroli kasacyjnej (o czym znajduje się wzmianka w zażaleniu), ze względu na krótszy jeszcze termin zgłoszenia żądania doręczenia wyroku z uzasadnieniem (art. 387 § 3 k.p.c.).

Nie dopatrując się usprawiedliwienia dla wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy zgodnie z art. 394¹ § 1 i 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. postanowił jak na wstępie.